

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA**

Enhet 2

DOM
2015-01-29
Meddelad i
Uppsala

Mål nr
5356-14 E

SÖKANDE

Selecta AB, 556069-3318
Ostmästargränd 5
120 90 Årsta

Ombud: Jur.kand. Magnus Kylhed
Kylhed Juridik AB
Klasrovägen 46 B
191 49 Sollentuna

MOTPARTER

1. Uppsala kommun
2. Knivsta kommun
3. Uppsalahem AB
4. Studentstaden i Uppsala AB,
5. Uppsala Vatten och Avfall AB
6. Uppsala Kommuns Gasgenerator AB,
7. Destination Uppsala AB

Ombud för 2-7
Uppsala kommun
Kommunledningskontoret
753 75 Uppsala

SAKEN

Offentlig upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår Selecta AB:s ansökan om ingripande enligt LOU.

Dok.Id 138651

Postadress
Box 1853
751 48 Uppsala

Besöksadress
Kungsgatan 49

Telefon
018-431 63 00

Telefax
018-431 63 43
E-post: forvaltningsratteni uppsala@dom.se

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Uppsala kommun, Knivsta kommun, Uppsalahem AB, Studentstaden i Uppsala AB, Uppsala Vatten och Avfall AB, Uppsala Kommuns Gasgenerator AB och Destination Uppsala AB genomför genom Uppsala kommun en upphandling avseende ramavtal omfattande leverans och installation av kaffe- och vattenautomater, dnr 2014-013.

Kommunen fattade den 30 september 2014 ett tilldelningsbeslut varvid Jobmeal Gävle AB tilldelades det kontrakt som avsåg avtalsområde A och B. Den 9 oktober 2014 drogs tilldelningsbeslutet från den 30 september 2014 tillbaka i sin helhet med motiveringen att ny fakta hade framkommit som gjorde att utvärderingen måste granskas på nytt. Senare samma dag fattades ett nytt tilldelningsbeslut varvid Jobmeal ånyo tilldelades kontraktet avseende avtalsområde A och B.

YRKANDEN M.M.

Selecta AB ansöker om överprövning av kommunens upphandling och yrkar att denna, såvitt gäller Avtalsområde A – Färskbryggt kaffe, ska göras om.

Till stöd för sin talan anför Selecta AB att kommunen brutit mot likabehandlingsprincipen i 1 kap. 9 § LOU genom att anta anbudet från Jobmeal trots att Jobmeal inte uppfyller skall-kravet att dess kaffemaskiner ska kunna kopplas in i kommunens befintliga elnät samt genom att tillåta Fazer att komplettera anbudet efter anbudstidens utgång och, oavsett denna komplettering, kvalificera Fazers anbud trots att det inte uppfyller skall kravet att två av de offererade maskintyperna ska ha plats för en femte behållare för instant-kaffe.

Selecta AB gör gällande att bolaget har riskerat att lida skada eftersom samtliga anbud borde ha förkastats.

Kommunen bestrider ansökan om överprövning och yrkar att Selectas ansökan ska avvisas. Till stöd för sin talan anför kommunen att Selecta inte har lidit någon skada och inte eller kan komma att lida skada av att Jobmeal tilldelats kontraktet såvitt avser avtalsområde A. Kommunen anför att Selecta rätteligen har uteslutits i kvalificeringsfasen och då inte längre kan betraktas som presumtiv leverantör och inte heller anses lida skada i den mening som avses i LOU

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

Selecta AB utvecklar grunderna för sin talan enligt följande.

Jobmeals anbud

Jobmeals anbud har antagits trots att det inte har uppfyllt samtliga skallkrav som ställts på de offererade kaffemaskinerna enligt kravspecifikationen. Under rubriken "Funktioner och krav på offererade maskiner" återfinns bland annat under punkten 19 ett skallkrav som stadgar att "maskinerna ska anslutas till befintligt elnät, det vill säga 230 V med 10 A". Detta krav kan omöjligt tolkas på annat sätt än att de offererade maskinerna ska vara så anpassade att de utan att riskera elsäkerheten kan anslutas till det befintliga elnätet i Uppsala kommun med flera som omfattas av upphandlingen.

Jobmeal har i sitt anbud bland annat offererat ett antal olika varianter av kaffemaskinen Spengler SL 50. Av de produktbeskrivningar som ingivits med anbudet framgår att samtliga maskiner har en maxeffekt om 2 700 W samt att de kräver en elanslutning mellan 220 V och 240 V. Härigenom är det uppenbart att kaffemaskinerna Spengler SL 50 inte är anpassade för att anslutas till ett elnät som endast är uppsäkrat till 10 A. I stället visar en enkel uträkning att de offererade kaffemaskinerna kräver ett elnät uppsäkrat till 13 A ($2700/230=11,73$). Det framgår även av Spenglers egen hem-

sida att samtliga SL 50 kräver en "domestic security [A]" om 13 A. Detat är vidare en omständighet som Selecta påtalade för kommunen under den inledande avtalsspärren och som kommunen således har varit väl medveten om.

I korrespondens den 3 oktober 2014 med Jobmeal frågade kommunen ifall kaffemaskinerna uppfyllde nämnt skall-krav om elnät. Jobmeal har därefter svarat att "det föreligger inga tekniska problem att ansluta automaten till befintligt elnät och med 13 A-säkring, samt att automaten som standard är inställd på 13 A. Att det går att koppla in en maskin i nätet är dock inte detsamma som att skall-kravet är uppfyllt. Jobmeal uppger inte något om att följderna av att ansluta kaffemaskinerna till ett underdimensionerat elnät blir att säkringar kommer att gå på grund av överbelastning.

Vidare har kommunen låtit hämta in ett intyg från Spengler där denne intygar att samtliga dess kaffemaskiner går att ansluta till elnät i Europa inklusive Sverige. Vilka krav på säkringar av elnätet som ställs för att kunna ansluta maskinerna nämns dock inte.

Vad gäller de nya uppgifter som framkommit genom att kommunen under processen i förvaltningsrätten åberopat ett ytterligare intyg från Spengler anförs följande. I intyget anges att kaffemaskinernas maxeffekt kan minskas från det i anbudet angivna 2 700 W till 2 300 W. Det anges dock varken i kommunens yttrande eller aktuellt intyg om vad den effektminskning till 2 300 W innebär för möjligheten att uppfylla skall-kravet att bryggtemperaturen ska vara 92 – 96 grader (punkt 21 i kravspecifikationen) eller skall-kravet att tillredningstiden för en kopp kaffe (färskmalet) ska ej överstiga 30 sekunder, och inte heller skall-kravet att tillredningstiden för en kopp kaffe (hela bönor) ej ska överstiga 45 sekunder (punkt 10 i kravspecifikationen). Detta särskilt med hänvisning till att den aktuella Spenglermaskinen har en extremt liten vattenbehållare som kräver påfyllning extra

ofta och som därmed kräver längre tid att värma till 92 – 96 grader med en lägre effekt på maskinen.

Det framstår även som om kommunen numera har inställningen att skallkravet om anslutning till befintligt elnät på 10 A inte längre är ett skallkrav, utan en extra information till anbudsgivaren, utifrån vad kommunen har uppgett i e-postmeddelande den 9 oktober 2014. Kommunen har även muntligen i samtal med Selecta uppgett att frågan om behov av uppsäkring för att anpassa elnätet till Jobmeals kaffemaskiner inte är en upphandlingsfråga utan en avtalsfråga i kommande avtal med Jobmeal. Så som förfrågningsunderlaget är utformat är det uppenbart att kravet att kaffemaskinerna ska kunna anslutas till ett elnät på 10 A utan att det medför att säkringarna går eller behov av uppsäkring tillkommer utgör ett skallkrav. Därmed är samtliga avsteg från detta krav ett brott mot likabehandlingsprincipen.

Dessutom är det en elsäkerhetsfråga som i värsta fall kan leda till både person- och saksador. Fråga uppkommer vidare om vem som i sådana fall ska bära kostnaden för uppsäkring av elnätet i de aktuella kommunerna och hur detta beaktas i upphandlingen.

Jobmeals anbud skulle således ha förkastats eftersom de av Jobmeal offerrade kaffemaskinerna inte uppfyller skallkravet att de ska kunna anslutas till kommunens befintliga elnät. Genom att trots detta anta Jobmeals anbud har kommunen brutit mot likabehandlingsprincipen.

Dessutom har kommunen inhämtat uppgifter efter att tilldelning har skett genom en e-postkonversation den 2 – 3 oktober 2014 samt genom det ovan nämnda intyget från Spengler daterat den 6 oktober 2014. De uppgifter som lämnats i dessa handlingar är att se som sådana otillåtna kompletteringar som ska bortses från.

Fazers anbud

Kommunen har under avtalsspärren frågat Fazer om två saker. Dels har kommunen frågat vad Fazers uppgift i anbudet att kaffemaskinen "stannar" vid strypt vattenflöde innebär, kopplat till skall-kravet enligt punkt 24 i kravspecifikationen i vilken anges att maskinerna "ska vara försedda med en anordning som bryter såväl ström som spänning vid läckage". Dels har kommunen efterfrågat om en viss av Fazer offererad kaffesort uppfyllt skall-kravet att det är ekologiskt. I båda dessa frågor har Fazers svar inneburit att skall-kraven är uppfyllda. Dock är det fråga om otillåtna kompletteringar av Fazers anbud, ett agerande som strider mot 9 kap. 8 § LOU. I synnerhet som Selecta inte har getts möjlighet att rätta de tre uppenbara felskrivningarna i sitt anbud anses det anmärkningsvärt att kommunen tillåter Fazer att efter anbudstidens utgång, och dessutom efter att tilldelningsbeslut har meddelats, inkomma med uppgifter som innebär att anbudet numera får anses vara kvalificerat. Detta är inte förenligt med likabehandlingsprincipen.

Fazer uppfyller heller inte samtliga ställda skall-krav. I kravspecifikationen under fliken "Prisberäkning av maskiner" har kommunen angivit specifika krav som ställs på offererade kaffemaskiner. Av denna framgår att anbudsgivarna skulle offerera fem olika maskintyper, maskintyp 1 – 5. Såvitt gäller maskintyperna 2 – 5 framgår att fråga är om flervalmsmaskiner med fyra behållare samt tevatten och kannbrygging. De fyra behållarna är avsedda för kaffe, choklad, mjölkpulver och socker. Av punkten 25 i kravspecifikationen framgår att det ställs ett skall-krav att "maskintyp 4 och 5 under fliken Prisberäkning för maskiner ska gå att komplettera med en extra behållare för instant-kaffe (frystorkat kaffe). Det ska vara möjligt att konfigurera maskinerna så att användaren kan få en svart kopp instant-kaffe". Utöver de fyra behållarna krävs alltså att två av maskintyperna skulle kunna kompletteras med en extra behållare, det vill säga en femte behållare.

Fazer har i sitt anbud angivit att kravet uppfylls genom att ”sockerbehållaren byts mot instantbehållare”. Att byta ut en behållare mot en annan kan aldrig vara detsamma som att en maskin ska kompletteras med en extra behållare. Det aktuella skall-kravet är således inte uppfyllt av Fazer. Fazers anbud skulle därför ha förkastats. Genom att anta Fazers anbud trots att de inte uppfyllt samtliga skall-krav har kommunen brutit mot principen om likabehandling av anbudsgivare.

Selecta har lidit skada

Av ovan redovisade skäl har de båda anbudsgivarna antagits på felaktiga grunder och skulle därför ha förkastats. Därmed föreligger en situation där det inte finns några giltiga anbud alls efter kvalificeringsfasen. Enligt tillämplig lag har en anbudsgivare endast talerätt om denne lidit eller kunnat komma att lida skada. Det är i och för sig riktigt att Selecta har lämnat in ett anbud som inte ansetts uppfylla samtliga skall-krav, varför anbudet har förkastats. Enligt åberopat avgörande, Kammarrätten i Göteborgs dom den 3 februari 2014, mål nr 6928-13, har en anbudsgivare vars anbud har förkastats talerätt när omständigheterna är sådana att samtliga anbud skulle ha förkastats, eftersom den anbudsgivare vars anbud har förkastats i en sådan situation riskerar i att lida skada.

Sammanfattningsvis har kommunen brutit mot likabehandlingsprincipen genom att anta Jobmeals såväl som Fazers anbud trots att dessa anbudsgivare inte uppfyllde samtliga ställda skall-krav. Eftersom samtliga anbud borde ha förkastats riskerar Selecta att lida skada och de har därför talerätt.

Kommunen utvecklar grunderna för sitt bestridande enligt följande. Selecta har rätteligen uteslutits i kvalificeringsfasen och kan då inte längre betraktas som presumtiv leverantör och inte heller anses lida skada i den mening som avses i LOU. Selecta vitsordar att de rättligen har uteslutits från upphandlingen. Om en anbudsgivare som rätteligen har uteslutits i

kvalificeringsfasen skulle tillåtas att föra talan i syfte att eliminera samtliga de anbudsgivare som godkänts i kvalificeringsfasen möjliggör detta ett processande som lätt kan missbrukas och som knappast kan anses stå i överensstämmelse med lagens syfte. Selectas ansökan ska därför avvisas. Till stöd för detta åberopas NOU:s yttrande den 22 mars 2002 i RÅ 2002 ref. 50 och Kammarrätten i Göteborg, mål nr 666-06.

Jobmeal har i sitt anbud under punkt 19 i kravspecifikationen avseende avtalsområde A svarat ja på kravet att maskinerna ska kunna anslutas till befintligt elnät, det vill säga 230V/10 A. Jobmeal har sedermera bekräftat bolagets först lämnade uppgifter att maskinerna kan anslutas till befintligt elnät med en 10 A-säkring. Bekräftelsen innebär inte risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. Jobmeal uppfyller således aktuellt skall-krav. Förutsättningar för ingripande enligt 16 kap. LOU saknas därför.

DOMSKÄL

Har Selecta talerätt?

I målet är ostridigt att Selectas anbud förkastats eftersom det inte uppfyllt samtliga skall-krav. Selecta har anfört att bolaget har talerätt eftersom bolaget riskerar att lida skada då samtliga anbud bort ha förkastats av kommunen och upphandlingen därmed ska göras om.

Enligt 16 kap. 4 § LOU får allmän förvaltningsdomstol, efter ansökan av en leverantör som anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada, överpröva en upphandling.

EU-domstolen har i mål C-100/12 (Fastweb SpA p. 33-34) fastställt att en sökandes talan gällande brister i en vinnande anbudsgivares anbud kan prövas trots konstaterade brister i sökandens anbud. Domstolen fann att en sökande i en sådan situation har ett berättigat intresse av att övriga anbud utesluts och att upphandlingen därvid måste göras om.

Förvaltningsrätten konstaterar att en anbudsgivare som rätteligen har förkastats i kvalificeringsfasen normalt inte riskerar att lida skada av att upphandlande myndighet inte har beaktat att även annan anbudsgivare borde ha uteslutits. Anbudsgivaren kan emellertid riskera att lida skada i det fall att även alla de övriga anbuden borde ha förkastats (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 3 februari 2014, mål nr 6928-13).

Förvaltningsrätten har därför att pröva vad Selecta har anfört mot de anbud som kvalificerat sig till utvärderingen.

Utgångspunkter för bedömningen av anbudet

Enligt 16 kap. 6 § LOU ska rätten besluta om ingripande mot upphandlingen för det fall upphandlande myndighet har brutit mot någon av de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet ska iakttas.

EU-domstolen har konstaterat att respekten för principen om likabehandling kräver att samtliga anbud är förenliga med bestämmelserna i kontraktshandlingarna för att garantera en objektiv jämförelse mellan de anbud som lämnats av de olika anbudsgivarna (mål C-243/89 Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Danmark).

Skulle Jobmeals anbud ha förkastats av kommunen?

Selecta har anfört att Jobmeals kaffemaskiner Spengler SL 50 inte går att anslutas till befintligt elnät eftersom de inte är anpassade för att anslutas till ett elnät som endast är uppsäkrat till 10 A. Selecta har vidare anfört att följden av att ansluta kaffemaskinerna till ett underdimensionerat elnät blir att säkringar kommer att gå på grund av överbelastning. Selecta har dessutom anfört att det inte framgår vad den effektminskning till 2 300 W innebär för möjligheten att uppfylla skall-kravet att bryggtemperaturen ska vara 92 – 96 grader (punkt 21 i kravspecifikationen) eller skall-kravet att tillredningstiden för en kopp kaffe (färskmalet) inte ska överstiga 30 sekunder, och inte heller skall-kravet att tillredningstiden för en kopp kaffe (hela bönor) inte ska överstiga 45 sekunder (punkt 10 i kravspecifikationen).

I den av Jobmeal ifyllda kravspecifikationen för avtalsområde A har Jobmeal svarat jakande på huruvida de uppfyller skall-kravet att maskinerna ska kunna anslutas till befintligt elnät om 230 V med 10 A.

Förvaltningsrätten konstaterar att när det är frågan om påståenden som till sin natur är sådana att det inte går att bedöma tillförlitligheten av dem utan teknisk eller annan särskild sakkunskap är det leverantörens ansvar att genom sakkunnigbevisning eller på annat sätt styrka sina påståenden (jfr Kammarrättens i Göteborg dom den 4 april 2014, mål nr 6092-13).

Av e-postmeddelanden från Jobmeal liksom av intyg från Spengler framgår att de av Jobmeal offererade kaffemaskinerna går att ansluta till befintligt elnät i Sverige. Selecta har inte lämnat in något underlag i form av teknisk bevisning eller liknande som stöder dess påståenden om att säkringar kommer att gå på grund av att elnätet blir överbelastat eller att det kommer att påverka ovan nämnda skall-krav ifall de av Jobmeal offererade kaffemaskinerna kopplas in i elnätet. Förvaltningsrätten finner därmed att det

inte är visat att Jobmeal inte skulle uppfylla aktuellt skall-krav. Kommunen har således inte agerat i strid med 1 kap. 9 § LOU i denna del.

Har kommunen låtit Jobmeal göra en otillåten komplettering?

Selecta har vidare anfört att kommunen har låtit Jobmeal göra en otillåten komplettering och att kommunen därmed har agerat i strid med likabehandlingsprincipen. Det är ostridigt att kommunen efter tilldelningsbeslutet den 30 september 2014 genom e-postmeddelanden frågade Jobmeal huruvida de offererade kaffemaskinerna kunde anslutas till befintligt elnät.

Enligt 9 kap. 8 § andra stycket LOU får den upphandlande myndigheten begära att en anbudsansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. Myndigheten får också begära att en leverantör förtydligar eller kompletterar handlingar som getts in och som avses i 10 och 11 kap.

I prop. 2006/07:128 s. 377 anges bl.a. att bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra stycket LOU ska tillämpas restriktivt och att bestämmelsen också innebär att en upphandlande myndighet får kontakta en leverantör om det finns oklarheter eller brister i ingivna intyg, skriftliga bevis och andra handlingar.

I kammarrättspraxis har bedömts att det strider mot likabehandlingsprincipen att efter anbudstidens utgång ge en anbudsgivare tillfälle att komplettera sitt anbud med uppgifter och handlingar som krävs för att samtliga obligatoriska krav ska vara uppfyllda (se t.ex. Kammarrättens i Göteborgs domar den 22 maj 2012, mål nr 872-12, och den 14 november 2013, mål nr 4224-13).

Förvaltningsrätten konstaterar att Jobmeal i sitt anbud angett att de offererade kaffemaskinerna kunde anslutas till befintligt elnät. Under punkt 3 i

kravspecifikationen anges att anbudsgivaren ska bifoga kataloger/produktblad med tekniska specifikationer avseende samtliga offererade maskiner. Det har inte framkommit några uppgifter i målet om att Jobmeal inte skulle ha kommit in med efterfrågat material i tid. Kommunen har sedermera inhämtat uppgifter eftersom produktbeskrivningarna ansågs motstridande gentemot vad Jobmeal hade uppgett i kravspecifikationen. Mot bakgrund av detta anser förvaltningsrätten att de uppgifter som har inhämtats av kommunen angående anslutningen till elnätet har varit av förtydligande art. Det är således enligt förvaltningsrättens mening inte varit fråga om att inhämta obligatoriska uppgifter i efterhand. Förvaltningsrätten finner därmed att kommunen inte har brutit mot likabehandlingsprincipen på denna grund.

Skulle Fazers anbud ha förkastats av kommunen?

Selecta har anfört att Fazer inte uppfyller skall-kravet att maskintyp 4 och 5 ska gå att komplettera med en extra behållare för instant-kaffe. Fazer har i sitt anbud uppgett att sockarbehållaren kan bytas ut mot instantbehållare. Förvaltningsrätten instämmer i vad Selecta har anfört i denna del. Även om det i kravspecifikationen anges att det ska gå att få en kopp svart instantkaffe kan det inte anses vara samma sak att byta ut en behållare, och därmed ta bort möjligheten att få socker i kaffet, som att komplettera med en behållare. Fazer har således inte uppfyllt samtligt ställda skall-krav och Fazers anbud borde därmed ha förkastats av kommunen.

Har kommunen låtit Fazer göra en otillåten komplettering?

Selecta har anfört att kommunen låtit Fazer göra otillåtna kompletteringar av sitt anbud eftersom kommunen efter det första av de två tilldelningsbesluten i e-postmeddelanden frågade vad Fazers uppgift i anbudet att kaffemaskinen ”stannar” vid strypt vattenflöde innebär, kopplat till skall-kravet att kaffemaskinerna ska vara försedda med en anordning som bryter såväl

ström som spänning vid läckage, samt huruvida en av Fazer offererad kaffesort uppfyllt skall-kravet att det är ekologiskt.

Förvaltningsrätten konstaterar att de två av kommunen ställda frågorna framställdes i e-postmeddelande den 8 oktober 2014, det vill säga efter det första tilldelningsbeslutet.

Förvaltningsrätten har ovan nämnt den rättsliga reglering som gäller för kompletteringar. Utifrån praxis på området bedömer förvaltningsrätten att kommunens fråga om vad Fazer har menat med uppgiften i anbudet att kaffemaskinen stannar vid strypt vattenflöde är en sådan fråga som är av förtydligande art. Fazer har angett att aktuellt skall-krav uppfylls och beskrivit detta med en mening i sitt anbud. Att det kan behövas ett förtydligande av aktuell mening innebär inte enligt förvaltningsrättens mening att kommunen har inhämtat obligatoriska uppgifter i efterhand.

Förvaltningsrätten bedömer däremot att kommunens fråga om en av Fazer offererad kaffesort uppfyllt skall-kravet att det är ekologiskt är att anse som en obligatorisk uppgift som inhämtats i efterhand. Det är en uppgift som Fazer inte tidigare har lämnat och en som är hänförlig till skallkraven. Det är således en otillåten komplettering, och kommunen har genom sitt agerande i denna del brutit mot likabehandlingsprincipen.

Riskerar Selecta att lida skada?

Förvaltningsrätten har ovan funnit att det inte har framkommit några omständigheter i målet som innebär att kommunen har agerat i strid med LOU:s bestämmelser genom att anta Jobmeals anbud. Därigenom återstår ett av anbuden. Det är ostridigt att Selectas anbud inte uppfyller samtliga skall-krav och att Selectas anbud därför har förkastats. Eftersom det återstår ett anbud som inte ska förkastas ska upphandlingen inte göras om.

Förvaltningsrätten finner därmed att Selecta inte riskerar att lida skada.
Selectas ansökan om att upphandlingen ska göras om ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU)

Annika Lowén

rådman

Målet har handlagts av Maria Davidsson.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill återopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

